

7/34768

**T.C.
EKONOMİ BAKANLIĞI**

Sayı : 84832410-610-[2013/266] 1349

48072

19 Aralık 2013

Konu : Yazılı Soru Önergesi

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi : 05/12/2013 tarihli ve 43452547-120.07-153599 sayılı yazıları.

İlgi'de kayıtlı yazıları konusu İstanbul Milletvekili Sn. Umut ORAN tarafından verilen 7/34768 sayılı yazılı soru önergesine ilişkin cevap ekte sunulmaktadır.

Bilgilerine arz ederim.

12/12

Zafer ÇAĞLAYAN
Bakan

EKLER:

1- Cevap yazısı (5 sayfa)

T.C.
EKONOMİ BAKANLIĞI

İstanbul Milletvekili Sn. Umut ORAN tarafından verilen 7/34768 sayılı yazılı soru önergesine ilişkin sorular ve cevaplar:

Sorular :

1. Yaptığınız son açıklamalarda teşvik sistemini yatırımcı açısından en destekçi, cömert ve başarılı teşvik sistemi olarak addetmişsiniz. Uyguladığınız teşvik sistemi vaat edildiği gibi cari açığı ve bölgesel gelişmişlik farkını azaltmış mıdır? 11 yılda kaç teşvik uygulaması gerçekleştirdiniz? Sistemi hangi kriterlere göre destekçi, başarılı ve cömert olarak değerlendirmektesiniz?
2. 11 yıllık iktidarınız süresince uyguladığınız teşvik politikaları cari açığı ne yönde etkilemiştir? Azalttıysa ne oranda azaltmıştır? Arttırdıysa ne oranda arttırmıştır?
3. Yine yaptığınız son açıklamada 10 yıl önce ihracatın 36 milyar dolar seviyesinde olduğunu ve bugün tek başına otomobil sektörünün 20 milyar doları aşan ihracata ulaştığını belirtmişsiniz. Bu kapsamda otomobil sektöründeki bu ihracatın yüzde kaçını ithal girdiye dayanmaktadır? Yaratılan katma değer gerçekte nedir? İhracatın ithalatı karşılama oranı hem otomotiv hem de diğer sektörler için yüzde kaçtır? %90'lara varan ithalat girdileriyle yapılan ihracatı başarı olarak mı addetmektesiniz?

Cevaplar:

Bilindiği üzere Cumhuriyetimizin kuruluşunun 100. yılına yönelik olarak somut ekonomik hedefler ortaya konmuştur. Buna göre, 2023 yılında dünyanın en büyük 10 ekonomisi arasında yer almak, 500 Milyar ABD Doları mal ihracatı, 150 Milyar ABD Doları hizmet ihracatı yapmak ve 25.000 Dolar kişi başına milli gelire ulaşmak hedeflenmektedir. Söz konusu hedeflere ulaşılabilmesi için;

- Yatırım-Üretim-İstihdam-İhracat politikaları arasında bütünlüğün sağlanması gerekmektedir.
- İthalata bağımlı olduğumuz ara mallarının ve hammaddelerinin Türkiye'de üretiminin sağlanması gerekmektedir.
- İhracatımızda, yüksek ve orta-yüksek teknolojiye doğru geçişin sağlanması gerekmektedir.

Bu hedeflere ulaşmak üzere, özel sektör temsilcisi kuruluşlar başta olmak üzere ilgili tüm kurum ve kuruluşlarla işbirliği halinde hazırlanan Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karar 19/06/2012 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe konulmuştur.

Yeni teşvik sisteminin, tasarrufları katma değeri yüksek yatırımlara yönlendirmek, üretimi ve istihdamı artırmak, uluslararası rekabet gücünü artıracak ve araştırma-geliştirme içeriği yüksek büyük ölçekli yatırımlar ile stratejik yatırımları özendirmek, uluslararası doğrudan yatırımları artırmak, bölgesel gelişmişlik farklılıklarını gidermek, kümelenme ve çevre korumaya yönelik yatırımlar ile araştırma ve geliştirme faaliyetlerini desteklemek noktasında ülke ekonomisine önemli katkılar sağlaması beklenmektedir.

Yeni teşvik sistemi; Genel Teşvik Uygulamaları, Bölgesel Teşvik Uygulamaları, Büyük Ölçekli Yatırımların Teşviki ve Stratejik Yatırımların Teşviki olmak üzere 4 ana bileşenden oluşmaktadır. Bu uygulamalar kapsamında yatırımcılara; KDV istisnası, gümrük vergisi muafiyeti, vergi indirimi, asgari ücret üzerinden hesaplanan sigorta primi işçi ve işveren hissesi desteği, faiz desteği, yatırım yeri tahsisi, gelir vergisi stopajı desteği ve KDV iadesi destekleri sağlanmaktadır. Söz konusu desteklerin tamamından veya bir bölümünden; yatırımın büyüklüğüne, bölgesine ve konusuna göre değişen oran ve sürelerde yararlanılması mümkün bulunmaktadır.

Yatırım teşvik uygulamaları, gerek bölgesel ve sektörel kapsamı gerekse de yatırımın başlangıç aşamasında sağlanan ve zaman zaman işletme döneminde de devam eden destek unsurları aracılığıyla yatırımlara önemli ölçüde maliyet avantajı yaratmaktadır. Özellikle az gelişmiş bölgelere doğru yardım yoğunluklarının artarak toplam yatırım tutarı içerisinde ciddi rakamlara ulaşması, teşviklerin yatırım kararlarını doğrudan etkileme olasılığını da artırmaktadır.

Bununla birlikte yeni dönemde;

- Madencilik yatırımları,
- Demiryolu ve denizyolu ile yük veya yolcu taşımacılığına yönelik yatırımlar,
- Otomotiv, uzay veya savunma sanayine yönelik test merkezleri, rüzgar tüneli ve benzeri nitelikteki yatırımlar,
- Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgelerinde yapılacak turizm yatırımları,
- Özel sektör tarafından gerçekleştirilecek okul öncesi, ilkokul, ortaokul ve lise yatırımları,
- Biyoteknolojik ve onkolojik ilaçlar ile kan ürünlerinin üretimine yönelik ilaç yatırımları,
- Savunma sanayi yatırımları,
- Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından desteklenen Ar-Ge projeleri neticesinde geliştirilen ürünün üretimine yönelik yatırımlar,
- Motorlu kara taşıtları ana sanayinde gerçekleştirilecek asgari 300 milyon TL tutarındaki yatırımlar ve asgari 75 milyon TL tutarındaki motor yatırımları ile asgari 20 milyon TL tutarındaki motor aksamaları, aktarma organları/aksamları ve otomotiv elektroniğine yönelik yatırımlar,
- Yerli kömüre dayalı madenlerin girdi olarak kullanıldığı elektrik üretimi yatırımları

yatırım yerine bakılmaksızın 5. Bölgede geçerli olan desteklerden faydalandırılmaya başlanmıştır.

Söz konusu yatırım konuları; sürdürülebilir ekonomik ve sosyal kalkınma için kritik önem arz eden, ulusal ekonominin dünyanın önde gelen teknoloji devi firmalar karşısında rekabet gücü kazanmasını sağlayacak lokomotif sektörlerdir. Bunun dışında maden cevherlerini taşımanın söz konusu olmaması, özel sektör tarafından gerçekleştirilen okul yatırımlarının tüm okul yatırımları içindeki payının gelişmiş ülkeler seviyesine çıkarılması, ulaşım maliyetlerinin düşürülerek ülkemizin dağıtım ağının geliştirilmesi ve bu çerçevede ihracatın daha az maliyetle ve daha kısa sürede gerçekleştirilmesinin sağlanması, turizm sektörüne yönelik başarılı uygulamalarımızın geliştirilerek bu sektörde öncü ülkeler arasında yer almamızın sağlanması, ithalat bağımlılığımızı azaltacak ilaç yatırımlarının ülkemizde gerçekleştirilmesi ve katma değeri yüksek teknolojik ürünlerin üretimine geçiş sağlanması gibi hedefler de “öncelikli yatırımlar” uygulamasını başlatmamıza yol açan nedenleri oluşturmaktadır.

Diğer taraftan, yüksek ve orta-yüksek teknoloji ürün grubunda yer alan bazı yatırım konuları sistem kapsamında “Büyük Ölçekli Yatırım” olarak tanımlanmış ve bu alanda gerçekleştirilecek yatırımların daha yüksek oran ve sürelerde desteklenmeleri sağlanmıştır. Ancak, yeni dönemle birlikte yatırımların büyük ölçekli konular arasında değerlendirilmesi için aranan asgari yatırım tutarlarını önemli ölçüde düşürülmüştür. Böylelikle emek yoğun üretimden bilgi ve teknoloji yoğun üretime geçişimizi sağlayacak yüksek katma değerli yatırımları daha fazla desteklemek üzere gerekli adımları atılmıştır.

Ayrıca yeni teşvik sistemi, ithalata bağımlı olduğumuz ara malı ve ürünlerin Türkiye’de üretilmesini ve Türkiye’nin yüksek ve orta-yüksek teknoloji ürün ihracatını artıracak bir üretim sistemine geçilmesini sağlamak üzere, Ar-Ge içeriği yüksek, yüksek teknoloji ve yüksek katma değerli “Stratejik Yatırımlar”ın desteklenmesi uygulamasını getirmiştir. Bu yatırımlar, %50’den fazlası ithalatla karşılanan ara malı veya ürünlerin üretimine yönelik bulunan (ülkemizde üretimi olmayan ürünlerde aranmıyor), belirli büyüklükteki yatırımlardan oluşacaktır. Ülkemizde yüksek teknoloji ürünlerin üretilmesini sağlayacak yatırımlar da bu uygulama kapsamında yüksek destek yoğunluğu ile desteklenmektedir. Söz konusu yatırımların hayata geçirilmesi ile ulusal sanayimizde yapısal bir dönüşüm gerçekleştirilerek ithalata bağımlı olduğumuz ara mallarının ve hammaddelerin Türkiye’de üretilmeye başlanması amaçlanmaktadır. Bu suretle söz konusu yatırımlar, ithalatımızda düşüşe yol açarak cari açık sorununun çözümüne önemli bir katkı sağlayacaktır.

Cari açığın azaltılması, sadece ithalatın azaltılması ile çözümlenecek bir sorun değildir. İhracatın da teknolojik dönüşüm kaydederek artırılması gerekmektedir. Yeni bir uygulama olan Stratejik Yatırımların Teşviki uygulamasının yanı sıra, etkinliği artırılan mevcut teşvik uygulamaları da (Büyük Ölçekli Yatırımlar ve Bölgesel Yatırımların Teşviki uygulamaları), bir taraftan ihracat olanaklarımızı arttırarak cari açığın azaltılması çabalarımızı destekleyecek, diğer taraftan ihracatımızda teknolojik değişime ve dönüşüme de katkı sağlayarak Türk ekonomisinin daha yüksek katma değerle ihracat yapma olanaklarını genişletecektir. Son yıllarda Türkiye’de bu nitelikteki yatırımların arttığı görülmektedir. Yeni sistemin, bu süreci daha da hızlandırması beklenmektedir.

Bununla birlikte, yatırım kararı alındıktan sonra yatırımın tamamlanarak işletmeye geçmesi ortalama 2-3 yıl sürmektedir. Bakanlığımızca düzenlenen teşvik belgeleri kapsamındaki değerler öngörü niteliği taşımaktadır. Söz konusu yatırımlar, yatırımın süresine bağlı olarak birkaç yıl içerisinde realize olacaktır.

Bu kapsamda uygulama sonuçlarına bakıldığında; 20 Haziran 2012 tarihinden 2013 yılı Kasım ayı sonuna kadar olan yeni dönemde 108,5 milyar TL tutarında 6.881 adet Yatırım Teşvik Belgesi düzenlendiği görülmektedir. Bu belgelerde 257.088 kişilik ilave istihdam öngörülmektedir.

20 Haziran 2012 tarihinden 2013 yılı Kasım ayı sonuna kadar olan yeni dönemde (yani son 17 ayda, yeni sistemden önceki 17 aya kıyasla) düzenlenen belge sayısında %12, öngörülen istihdamda %47, öngörülen yatırım tutarında %56 artış yaşanmıştır.

Düzenlenen yatırım teşvik belgelerinin bölgelere göre dağılımında; 1. bölge 2.500 adet belge ile ilk sırada yer almaktadır. Bu sonuç yeni teşvik sistemden önceki 17 aya kıyasla %21'lik artışa karşılık gelmektedir. Ancak, yüzde artışlara bakıldığında; yeni teşvik sistemden önceki 17 aya kıyasla en yüksek artışların 6. bölgede yaşandığı görülmektedir.

6. bölge yatırımları önceki döneme kıyasla adet bazında %51, yatırım tutarı bazında %181, istihdam bazında ise %192 artış göstermiştir. Yeni teşvik sisteminin yürürlükte bulunduğu son 17 ayda; 6. bölgede gerçekleştirilmek üzere 9,7 milyar TL tutarında 825 adet yatırım projesi için teşvik belgesi düzenlenmiştir. Bu belgeler kapsamında yaratılacak istihdam ise 40 bin 686 kişidir.

Uygulama sonuçlarına teşvik sistemleri bazında ayrı ayrı bakıldığında; düzenlenen belgelerin %57'sinin bölgesel teşvik uygulamaları kapsamında verildiği görülmektedir. Büyük ölçekli yatırım projesi sayısı ise önceki dönem 9 adet iken yeni dönemde 27 adet olarak gerçekleşmiştir. Bu projelerin ağırlığını motorlu kara taşıtı imalatı ve makine teçhizat imalatı yatırımları oluşturmaktadır.

Stratejik yatırımlar ise bugün itibarıyla 11 adede ulaşmıştır. Sadece bu 11 proje kapsamında 12,5 Milyar TL'lik yatırım harcaması yapılması beklenmektedir. Bu yatırımlar, sistemi kurgularken hedeflediğimiz gibi, ülkemizin ithalat bağımlılığının azaltılmasına katkı sağlayacak projelerdir. Petro-kimya, kimyasal ürünler, ilaç ve metal üretimi konularında gerçekleştirilecek bu yatırımlar tamamlandığında, cari açığın azaltılmasına çok büyük katkılar sağlayacaklardır.

2012 yılında otomotiv sektörü ihracatımız (otomotiv ana ve yan sanayii ile diğer taşıt araçları ihracatı toplamı) 20.538.570.964 \$ olarak gerçekleşmiştir. 2013 yılının ilk on ayında ise söz konusu rakam 18.837.930.008 \$ olarak kaydedilmiş olup, toplam ihracattan alınan pay ise bahse konu dönem için %15,1 olmuştur.

Otomotiv sektörü ihracatında en önemli ihraç kalemleri ana sanayide binek otomobil, ticari araçlar (otobüs, kamyon-kamyonet ve hafif ticari araçlar); yan sanayide ise motor aksam ve parçaları, iç ve dış lastikler ve montaj karoseri ve aksamıdır.

Otomotiv sektörü Dahilde İşleme Rejimi (DİR) kapsamında değerlendirildiğinde, en fazla ithalat gerçekleştirilen girdilerin güç aktarma organları (Motor, şanzıman difrensiyel) olduğu görülmektedir. Ülkemizde otomotiv üretimi yapan şirketlerin büyük bir kısmı küresel ana sanayi firmalarıdır. Bu itibarla, ülkemizdeki otomotiv

reticilerinin küresel ölçekte farklı ülkelerde üretim yapıyor olması, farklı ülkelerde ürettikleri ürünlerin aynı standardı taşıması gerekliliği, dolayısıyla üretimde kullanılan ara mallarının da aynı niteliklere sahip olmasını tercih ettiği dikkate alındığında, bu üreticilerin üretimini yaptıkları otomotivlerde bulunacak aktarma organları ve diğer girdilerin nereden temin edileceğine ilişkin kararları üretim stratejilerinin bir parçası olarak şirket merkezlerinde alınmaktadır.

Öte yandan, otomotiv sektöründeki ihracatımızın yaklaşık %40'ını yapan Türk otomotiv tedarik sanayi, teknoloji olarak çok ileri bir düzeye gelmiş ve uluslararası pazarlarda kabul gören kalite belgeleri ile gelişmiş batı ülkelerinde faaliyet gösteren otomotiv ana sanayi firmalarına yönelik üretim yapacak düzeye erişmiştir. Dahilde İşleme Rejimi (DİR) kapsamında otomotiv sektörü için azami döviz kullanım oranı %65 olarak uygulanmaktadır.

Bu kapsamda, bugün geline nokta ya bakıldığında, Dahilde İşleme Rejimi (DİR) kapsamında otomotiv ana sanayi sektöründe "binek otomobiller" de gerçekleşen döviz kullanım oranının %45-65 arasında; ticari araçlarda ise %20-55 aralığında olduğu görülmektedir. Diğer bir ifade ile otomotiv sektöründe azami döviz kullanım oranı %65 olsa da gerçekleşmelerin söz konusu oranın çok daha altında seyrettiği, daha fazla yerli girdi ve daha yüksek yerli tedarikçi entegrasyonu ile üretimde yerlilik oranının binek otomobilde firmalara göre değişiklik arz etmekle birlikte yaklaşık %40-60; ticari araçlarda ise çok daha yukarılara, %70-80'ler seviyesine çıktığı görülmektedir.

Diğer taraftan, 2012 yılında Dahilde İşleme Rejimi kapsamında gerçekleştirilen 63.7 milyar dolarlık ihracat, toplam ihracatımızın %41.8'ini oluşturmakta olup; yine Dahilde İşleme Rejimi kapsamında gerçekleştirilen 30.8 milyar dolarlık ithalat ise, genel ithalatın yalnızca %13' oranındadır. Yine aynı yıl, genel ihracatımızın genel ithalatı karşılama oranı %64,45 olarak gerçekleşmişken; Dahilde İşleme Rejimi kapsamında ihracatın ithalatı karşılama oranı ise %207 olmuştur.